

ARUBA

Examen MAVO

2021

Tijdvak-1
maandag 24 mei
07.30 – 10.00 uur

GESCHIEDENIS

Opgavenblad

Dit examen bestaat uit **60** vragen en **31** bronnen.
Voor dit examen zijn maximaal **87** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **25** bladzijden.
Bij dit examen hoort ook een **werkblad**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

AANWIJZINGEN

Algemene regels

- Alleen schrijfgereedschappen.
- Alleen **blauwe** of **zwarte** pen is toegestaan.
- Er mag **niks** van een andere leerling of van de docenten worden geleend.
- **Het gebruik van correctievloeistof en correctietape is niet toegestaan.**
- Na het maken van het examen, dienen **ALLE** opgavenbladen ingeleverd te worden.
- Bij het inleveren van het examen dient het '**Werkblad**' dat nagekeken moet worden, geregistreerd te worden met handtekeningen van één van de toezichthouders en de kandidaat.

■ **Meerkeuzevragen**

- Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

□ **Open vragen**

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Wanneer bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussenhaakjes(..) gezet.

Samenleving en economie

De industrialisatie van Groot-Brittannië

Bekijk *bron 1* en *bron 2* en beantwoord **vraag 1**.

Bron 1

Bron 2

Gedurende de 18de en 19de eeuw veranderde de samenleving in Groot-Brittannië.

- 1p ☐ 1. **Welke bron past bij de samenleving in Groot-Brittannië rond 1700?**
Leg je keuze uit.

De Agrarische revolutie zorgde voor bevolkingsgroei, omdat er meer voedsel was.

- 1p ☐ 2. **Noem een andere oorzaak die ervoor zorgde dat de bevolking in Groot-Brittannië groeide.**

Revolutie betekent verandering.

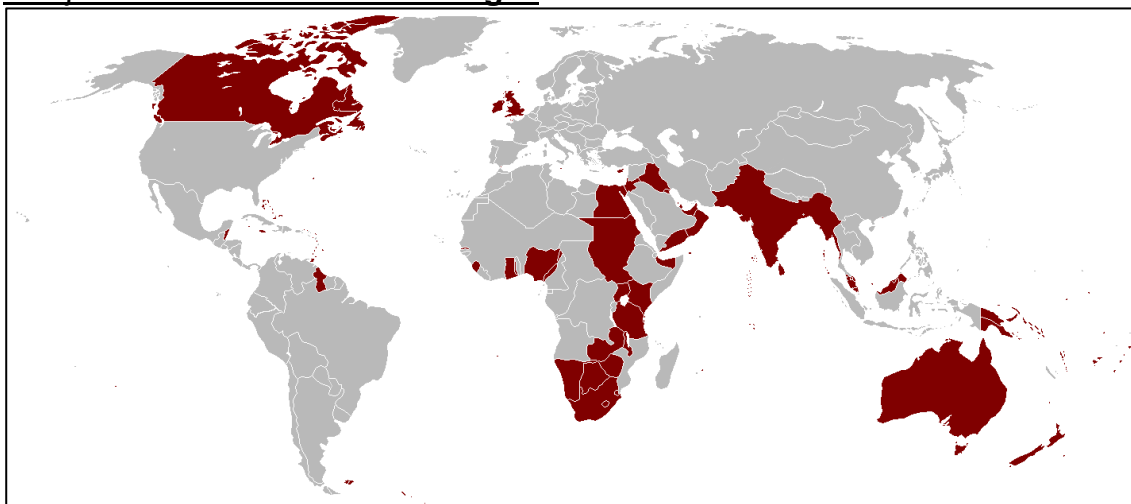
- 1p ☐ 3. **Welke verandering wordt met de Industriële Revolutie bedoeld?**

3p

■ 4. **Schrijf alleen de juiste combinaties van letters en cijfers op.**

a. Werken voor een loon op een boerderij.	1. Ambacht.
b. Productie met machines in fabrieken.	2. Boer.
c. Verbouwen gewassen op het platteland.	3. Industrie.
d. Productie met eenvoudige middelen of met de hand.	4. Landarbeider.

Bekijk *bron 3* en beantwoord **vraag 5**.

Bron 3: Britse koloniën.

Stel je doet een onderzoek naar de voorwaarden en omstandigheden waarom de industrialisatie in Groot-Brittannië begon.

2p

□ 5. **Geef twee (2) redenen waaruit blijkt dat *bron 3* bruikbaar is voor je onderzoek. Leg je antwoord uit.**

Lees *bron 4* en beantwoord **vraag 6**.

De Industriële Revolutie zette het leven van de mensheid compleet op zijn kop. Overal werden fabrieken uit de grond gestampt, eerst in Engeland en later in de Verenigde Staten en elders op de wereld, met name in Europa. De winning van grondstoffen en de productie van goederen nam enorm toe. De steenkool - productie, bijvoorbeeld, groeide van ongeveer drie miljoen ton rond 1700 naar 10 miljoen ton aan het eind van de eeuw.

Bron 4

- 1p ■ **6. Welke uitvinding was verantwoordelijk voor de stijging van de steenkoolproductie?**
- A. Spinning Jenny.
 - B. Schietspoel.
 - C. Spinstok.
 - D. Stoommachine.

Aan het begin van de Industriële Revolutie werkte Michiel thuis aan spinnen en weven.

- 1p □ **7. Leg uit of Michiel blij was met de Industriële Revolutie.**

In de tweede helft van de 19de eeuw namen fabriekseigenaren in Groot-Brittannië liever kinderen in dienst.

- 2p □ **8. Noem twee (2) voordelen voor deze fabriekseigenaren ten aanzien van het gebruik van kinderarbeid.**

De opkomst van een supermacht.

Bekijk *bron 5* en beantwoord **vraag 9**.

Bron 5

De bron geeft het zware werk weer op een plantage in Noord-Amerika rond 1700.

- 1p ☐ 9. Wat was belangrijk voor de kolonisten gezien de handel in landbouwproducten?
- 3p ■ 10. Lees de onderstaande stellingen en kies uit *oorzaak of gevolg*.
1. De beperkingen in de overzeese handel is een *oorzaak/gevolg* van de onafhankelijkheidsoorlog van de 13 Britse koloniën in Noord-Amerika.
 2. De toename van het aantal katoenplantages is een *oorzaak/gevolg* van de bevolkingsgroei in Europa en Noord-Amerika.
 3. De toename van de slavenhandel is een *oorzaak/gevolg* van de toename in het aantal katoenplantages.

Bekijk *bron 6* en beantwoord **vraag 11**.

Engeland	66.3%
Afrika	19.3%
Schotland	5.6%
Duitsland	4.5%
Nederland	2.0%
Ierland/Frankrijk en anderen	2.3%

Bron 6: Herkomst van de bevolking van de Verenigde Staten.

Veel Amerikaanse kolonisten voelden zich niet meer verbonden met Groot-Brittannië.

1p

■ **11. Welke oorzaak kun je uit *bron 6* halen?**

- A. Er ontbrak een staatskerk met algemene godsdienstige waarden en normen.
- B. Door het hoge aantal immigranten.
- C. Veel blanke kolonisten die in Amerika waren, werden daar geboren.
- D. Veel Amerikaanse kolonisten waren ontevreden met de Britse heerschappij.

Lees *bron 7* en beantwoord **vraag 12**.

Onvrede onder kolonisten

Groot-Brittannië won de Franse en Indiaanse Oorlog en had daardoor de macht over een groot deel van Noord-Amerika. De nieuwe toevoeging aan het Britse koloniale rijk kostte een hoop geld om die te onderhouden. De Britse overheid besloot een aantal nieuwe belastingen in te voeren. In 1764 werd de Sugar Act ingevoerd, gevolgd door de Stamp Act in 1765, de Townshends Acts in 1767 en de Tea Act in 1773. De belastingen en heffingen zorgden ervoor dat de gemoederen hoog opliepen tussen de kolonisten en de Britse overheid. De kolonisten vonden het oneerlijk dat zij veel geld moesten uitgeven aan de Britten, maar geen eerlijke vertegenwoordiging kregen in het Britse parlement. Hun onvrede werd samengevat in de slogan: 'No taxation without representation' (geen belasting zonder vertegenwoordiger).

Bron 7

Kolonisten uit de dertien koloniën waren aan het einde van de 18de eeuw ontevreden met de Britse heerschappij, door o.a. de belastingkwestie.

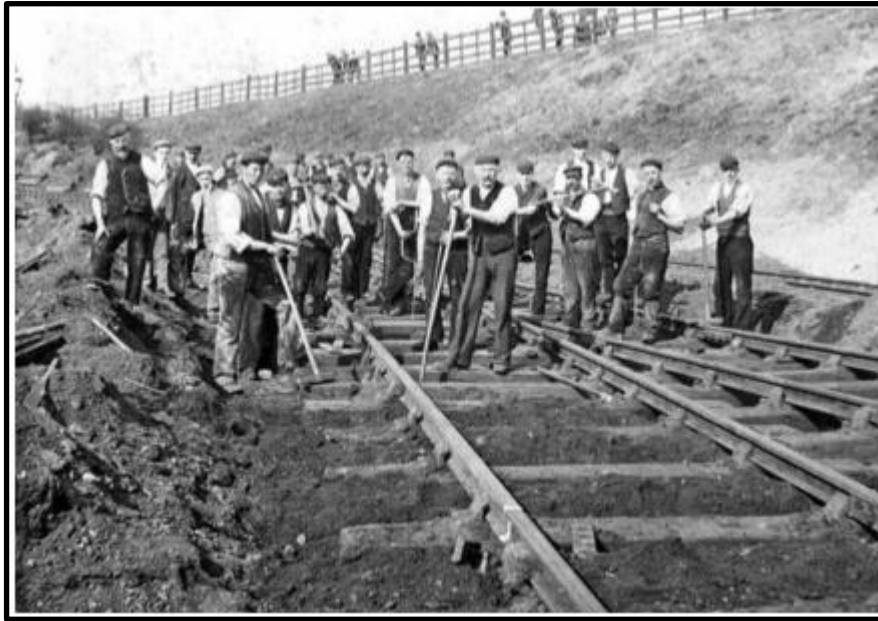
1p

□ **12. Geef aan wat de belastingkwestie inhield.**

In de Verenigde Staten begonnen na 1783 de noordelijke staten met machines te experimenteren, terwijl er in de zuidelijke staten geen industrie op gang kwam.

^{1p} □ 13. **Schrijf een reden voor dit verschil op.**

Bekijk *bron 8* en beantwoord **vraag 14**.

Bron 8: Foto Verenigde Staten 19de eeuw.

De noordelijke staten verbeterden in de 19de eeuw hun infrastructuur voor o.a. sneller vervoer.

^{1p} □ 14. **Leg uit waarom de metaalindustrie belangrijk was voor deze verbetering.**

Lees *bron 9* en beantwoord **vraag 15**.

Lagere verzendkosten

Het Eriekanaal kost \$7 miljoen dollar om te bouwen, maar verlaagde de verzendkosten aanzienlijk. Voordat het kanaal werd gebouwd, waren de kosten voor het verzenden van één ton goederen van Buffalo naar New York City \$100. Na de bouw van het kanaal kon dezelfde ton voor slechts \$10 worden verzonden. Het gemak van handel zorgde voor migratie en de ontwikkeling van boerderijen in de grote meren en het midden van de Midwest. Verse producten van de boerderij kunnen naar de groeiende grootstedelijke gebieden in het oosten worden verzonden en consumptiegoederen kunnen naar het westen worden verscheept.

Bron 9

Door ontwikkelingen als geschreven in de bron werd New York de grootste stad van de Verenigde Staten. Andere gebieden werden op dezelfde manier opengelegd voor kolonisatie en exploitatie.

- ^{1p} ☐ **15. Welk gevolg had de komst van de stoomboot voor de infrastructuur in de Verenigde Staten?**

Lees *bron 10* en beantwoord **vraag 16**.

“Een huis, in zichzelf verdeeld, kan zich niet staande houden. Een regering kan niet voor altijd half vrij en half voor de slavernij zijn. Ik wil niet dat de Unie wordt opgelost, ik wil niet dat het huis ineenstort. Maar ik wil dat het niet langer in zichzelf verdeeld zal zijn.”

Bron 10: Fragment uit een rede van Lincoln, 1860.

Lincoln noemt in zijn rede een kwestie die de Verenigde Staten verdeeld hield.

- ^{1p} ☐ **16. Welke kwestie was dit?**

Tijdens de Amerikaanse burgeroorlog werd het Zuiden gedwongen om fabrieken te bouwen.

- ^{1p} ☐ **17. Geef de redenen hiervoor.**

3p

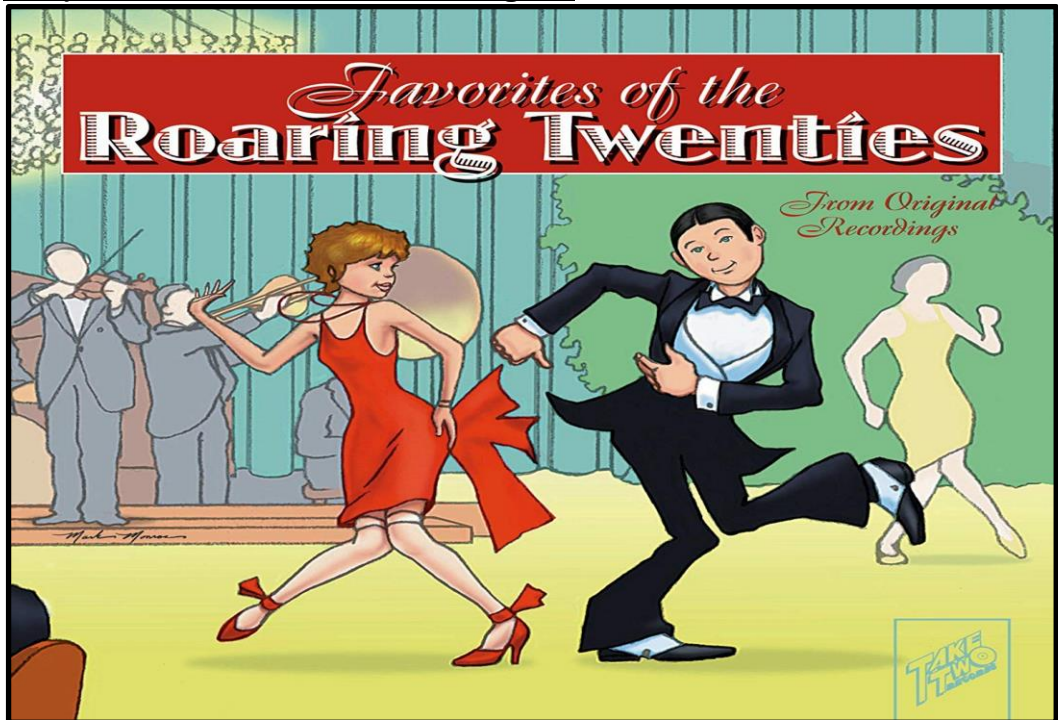
■ 18. Vul het ontbrekende woord in.

Kies uit: Zuiden, spoorwegen, industrie, noordelijke staten, reconstructie.

Na de Amerikaanse Burgeroorlog moest de regering op zoek gaan naar een oplossing om de twee gebieden weer bij elkaar te brengen. Deze oplossing was _____(1)_____.

Voor de aanleg van _____(2)_____ werden Chinezen aangetrokken om het werk te doen, omdat zij goedkope arbeiders waren. Door de burgeroorlog steeg in de _____(3)_____ de vraag naar bepaalde producten o.a. voor het leger. De overheid stimuleerde de industrialisatie in het _____(4)_____ met behulp van de _____(5)_____.

Bekijk bron 11 en beantwoord vraag 19.

Bron 11

Hieronder staan vijf (5) begrippen:

1. Massaproductie.
2. Reconstructie.
3. Rassenkwestie.
4. Burgeroorlog.
5. Consumptiemaatschappij.

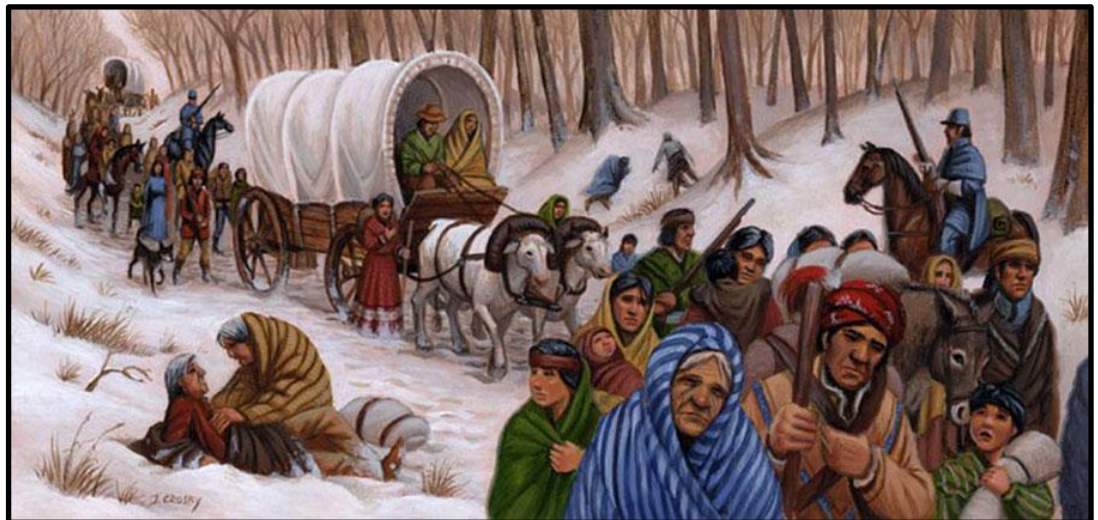
2p

■ 19. Welke twee (2) begrippen horen bij de bron?

Bekijk bron 12 en 13 en beantwoord vraag 20.

Bron 12

Bron 13

De industrialisatie van de Verenigde Staten, die samenging met de uitbreiding van spoorwegen, had verschrikkelijke gevolgen voor de Amerindianen.

2p ☐ 20. Schrijf twee (2) gevolgen op.

De industrialisatie van Aruba.

Gedurende de negentiende en twintigste eeuw zijn er een aantal grondstoffen ontdekt en verwerkt op Aruba. Er waren bedrijven buiten Aruba die interesse toonden voor het delven en verwerken van grondstoffen op Aruba.

- ^{1p} ■ 21. **Welk bedrijf op Aruba opent haar deuren in 1879 na de vondst van guano op Seroe Colorado?**
- A. Lago.
 - B. Aruba Fosphaat Maatschappij.
 - C. British Equatorial Oil Company.
 - D. De Eagle.

- ^{1p} □ 22. **Leg een verband tussen de agrarisch-ambachtelijke samenleving op Aruba en het verhuizen naar het buitenland vóór 1924.**

In 1914 werd olie rond het meer van Maracaibo ontdekt. De olie moest met kleine boten verscheept worden naar overslaghavens.

- ^{1p} □ 23. **Leg uit waarom buitenlandse oliebedrijven zoals Lago hun overslaghavens buiten Venezuela wilden bouwen.**

De komst van de olie-industrie had een enorme impact op Aruba.

- ^{3p} □ 24. **Noem drie (3) economische gevolgen voor Aruba.**

Lees *bron 14* en beantwoord **vraag 25**.

Het IMF (Internationaal Monetair Fonds) waarschuwt voor een, nu de raffinaderij gesloten is. Aruba is daardoor afhankelijk van het toerisme en de Amerikaanse markt. Het eiland kent een uitstekende groei van het toerisme en weet zijn concurrentiepositie te handhaven. Maar nu er sprake is van ontspanning tussen de Verenigde Staten en Cuba kan dit negatief uitpakken voor het toerisme. Er zijn meer risico's voor de economie. Na elke dip in de economie is er altijd een lagere groei. Dat komt door de sluiting van de raffinaderij en de vergrijzing. De arbeidsmarkt zal hervormd moeten worden om de productiviteit te verhogen. Aruba zal meer immigranten nodig hebben en daar zal het beleid aan aangepast moeten worden. Positief is volgens het IMF de ontwikkeling van duurzame energie. Dit biedt op langere termijn kansen tot diversificatie van de economie.

Bron 14

Door de groei van de economie, gebaseerd op het success van de Lago, werd de economie van Aruba kwetsbaar. Het krantenknipsel in bron 14 geeft hetzelfde beeld weer van de tegenwoordige tijd.

- ^{1p} ■ **25. Welk begrip past op de stippellijn in *bron 14*?**
- A. Veelzijdige economie.
 - B. Plantage-economie.
 - C. Eenzijdige economie.
 - D. Vrijemarkteconomie.

- ^{3p} ■ **26. Vul de ontbrekende woorden in.**

Let op, er blijven twee (2) begrippen over. Ieder begrip kan je één keer gebruiken.

Kies uit:

sociale banden - sociale segregatie – immigratie - sociale klasse – sociale mobiliteit.

LAGO had veel invloed op het onderwijs van Aruba. LAGO voorzag in een beroepsopleiding en steunde verschillende educatieve programma's. Met een betere opleiding verbeter je ook je ____ (1) _____. Hierdoor kun je makkelijker van ____ (2) _____ veranderen. Toch bevorderde LAGO ook ____ (3) _____, want de LAGO bouwde woonwijken op basis van je positie in de raffinaderij.

Bekijk *bron 15* en beantwoord **vraag 27**.

Bron 15: Krantenartikel 30 mei 1969

- 2p ☐ 27. Noem twee (2) verbeteringen van de sociale wetgeving voor de werknemers op Aruba na de gebeurtenis vermeld in *bron 15*.

Nadat de Lago zijn deuren sloot in 1985, ging de Arubaanse regering zich richten op toerisme.

- 1p ☐ 28. Schrijf een sociale overeenkomst die de Lago en toerisme hadden.

Door de komst van de Lago en door migratie veranderde de samenleving van Aruba. Aruba kon onderverdeeld worden in drie sociaal-culturele groepen.

- 3p ☐ 29. Geef aan welke drie sociaal-culturele groepen dit zijn.

De Koude Oorlog

Het ontstaan van de Koude Oorlog

Bekijk bron 16 en beantwoord vraag 30.

Bron 16: Krant uit 1938.

- 1p ☐ 30. Op welke manier werd in de Duitse stad Munchen de vrede gehandhaafd?

Lees bron 17 en beantwoord vraag 31.

De acht punten van het **Atlantisch Handvest** opgesteld door Groot-Brittannië en de Verenigde Staten in augustus 1941. In september van dat jaar waren er meerdere landen die dit document ondertekenden waaronder de Sovjet-Unie.

1. Amerika en Groot-Brittannië zullen geen veroverd gebied bij hun land voegen.
2. Grenzen van landen worden alleen veranderd als volken zich hiervoor in vrijheid kunnen uitspreken.
3. Elk volk heeft zelfbeschikkingsrecht.
4. De belemmeringen van handel moesten worden verlaagd of weggenomen.
5. Economische ondersteuning aan alle landen.
6. Na de vernietiging van het nazisme, moest er vrede zijn, vrijheid van bewegen en vrijheid tegen haat en agressie.
7. Vrije toegang tot de wereldzeeën.
8. Ontwapening van agressieve landen.

Bron 17

Het handvest werd opgesteld om een veiliger en betere toekomst van de wereld te garanderen.

- 2p ☐ 31. Toon met twee(2) punten aan, met uitleg, dat de Sovjet-Unie zich hier niet aan gehouden heeft.

Bekijk *bron 18* en beantwoord **vraag 32**.

Bron 18

- 1p ■ 32. In welke conferentie werd de situatie uit *bron 18* afgesproken?

Lees *bron 19* en beantwoord **vraag 33**.

Er is geen enkele plek in de door ons bezette of bevrijde gebieden, beste vriend, waar u niet in alle vrijheid naar toe kunt gaan. Wij vinden het moeilijk om te begrijpen waarom u bezoeken van Britse vertegenwoordigers naar de door u bevrijde landen afwijst.

Bron 19: Uit een brief van Churchill aan Stalin (29 april 1945).

Ondanks zijn bezorgdheid noemt Churchill Stalin toch 'beste vriend'.

- 1p ■ 33. **Waarom noemt hij hem een vriend?**
- A. Omdat Churchill en Stalin al politieke vrienden waren zolang ze aan de macht waren.
 - B. Omdat Churchill en Stalin de invoering van democratieën in Oost-Europa heel belangrijk vonden.
 - C. Omdat Churchill en Stalin enkele jaren hebben samengewerkt tijdens de Tweede Wereldoorlog.
 - D. Omdat Churchill en Stalin over de belangrijkste politieke onderwerpen hetzelfde dachten.

Vier(4) beweringen over Frankrijk en Engeland.

1. Na de Tweede Wereldoorlog waren Engeland en Frankrijk geen wereldmachten meer.
2. Na de Tweede Wereldoorlog verloren Engeland en Frankrijk hun macht door de dekolonisatie.
3. Ondanks de Tweede Wereldoorlog hebben Engeland en Frankrijk geen schade opgelopen.
4. Engeland en Frankrijk wilden na de Tweede Wereldoorlog meer macht geven aan de Sovjet-Unie.

3p ■ 34. Welke bewering(en) is/zijn juist of onjuist?

3p ■ 35. Schrijf telkens het juiste woord op je werkblad.

1. Bij kapitalisme hoort *vrijheid* / *gelijkheid*.
2. Bij communisme hoort *vrijheid* / *gelijkheid*.
3. In een democratisch land heb je *politieke verkiezingen* / *geen politieke verkiezingen*.
4. In een communistisch land heb je *politieke verkiezingen* / *geen politieke verkiezingen*.

Bekijk bron 20 en beantwoord vraag 36.

Vertaling:

Op de poster staat:

'Deze man is je vriend. Hij is een Rus. Hij vecht voor vrijheid.'

Bron 20: Een poster, verspreid door de Amerikaanse regering (1942)

In de periode na 1945 was de Amerikaanse regering het niet meer eens met de boodschap van deze poster.

1p □ 36. Geef een politieke reden hiervoor.

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties nam in de periode 1945-1990 weinig besluiten aan.

1p ■ 37. Geef een historische verklaring voor deze situatie.

Hieronder staan vijf kenmerken van het Westen of van het Oostblok tijdens de Koude Oorlog:

1. De meeste bedrijven zijn staatseigendom.
2. De overheid bepaalt de economie.
3. Iedereen is vrij om een politieke partij op te richten.
4. In de meeste landen is sprake van vrijheid van meningsuiting.
5. Onderwijs en gezondheidszorg zijn gratis.

3p ■ 38. Welke kenmerken horen bij het Westen en welke bij het Oostblok? Let op! Elk kenmerk mag maar één keer gebruikt worden. Schrijf alleen de cijfers in het juiste kolom.

Bekijk bron 21 en beantwoord vraag 39.

Bron 21

Na de Tweede Wereldoorlog heeft de Verenigde Staten volgens de tekenaar veel meer macht dan de Sovjet-Unie, Engeland, Frankrijk en China.

1p ■ 39. Wat was volgens de tekenaar de reden?

Een bewering:

De aanwezigheid van kernwapens zorgde voor meer veiligheid in West-Europa in de periode 1945-1990.

- 1p ☐ 40. Noem een argument tegen deze bewering.

Bekijk bron 22 en beantwoord vraag 41.

Bron 22: Een Amerikaans echtpaar Ethel en Julius Rosenberg die ter dood werden veroordeeld wegens spionage voor de Sovjet-Unie. Ze zouden technische informatie over de Amerikaanse atoombom aan de Russen hebben doorgespeeld.

- 1p ☐ 41. Leg het verband uit tussen *bron 22* en het begin van de Koude Oorlog.

Duitsland in de Koude Oorlog

Vlak na de Tweede Wereldoorlog werd in de Verenigde Staten het initiatief genomen tot het Marshallplan.

- 2p ☐ 42. **Waarom nam de regering van de Verenigde Staten dit initiatief?**
Gebruik in je antwoord de volgende drie (3) begrippen in een juiste onderlinge samenhang en betekenis: communisme, armoede en afzetgebied.

- 1p ☐ 43. **Welke bewering over de Blokkade van Berlijn is juist?**
- A. Als gevolg van de blokkade zocht Stalin toenadering tot het Westen.
 - B. De aanleiding was een bezoek van president Kennedy aan Berlijn.
 - C. De oorzaak was de dreiging van de NAVO met een wapenwedloop tegen de Sovjet-Unie.
 - D. Door de luchtbrug ontstond in West-Berlijn geen hongersnood.

3p

■ 44. Schrijf op je werkblad oorzaak of gevolg.

1. De Trumanleer is een *oorzaak / gevolg* van het communistisch worden van China.
2. De pasjesovereenkomst is een *oorzaak / gevolg* van de bouw van de Berlijnse muur.
3. De stijging van de prijzen in de westelijke deel van Duitsland direct na de oorlog is een *oorzaak / gevolg* van de vriemarkteconomie.
4. De grote tekorten aan huishoudelijke producten in het Oostblok was een *oorzaak/ gevolg* van de planeconomie.
5. De blokkade van West-Berlijn was een *oorzaak / gevolg* van de invoering van de Duitse mark.

Bekijk bron 23 en beantwoord vraag 45.

Bron 23

1p

□ 45. Geef de benaming van deze scheiding.

In 1949 ontstonden twee Duitse staten.

1p

□ 46. Welke van de twee Duitse staten bouwde de Berlijnse muur?

De bouw van de Berlijnse Muur leidde tot protesten van het Westen maar deze grepen niet in.

1p

□ 47. Noem een reden voor het niet ingrijpen door het Westen.

Bekijk *bron 24* en beantwoord **vraag 48**.

Bron 24: Doorgangen in de Berlijnse Muur.

- 1p ☐ 48. Het was vrijwel onmogelijk om ongezien door de Berlijnse Muur heen te komen. Leg uit dat het Oosten de Muur als een doorgangspost zag.

- 1p ☐ 49. Willy Brandt probeerde met zijn Ostpolitik de twee Duitslanden dichterbij elkaar te brengen. Leg het verband tussen deze Ostpolitik en het verdrag over Berlijn in 1971.

Bekijk *bron 25* en beantwoord **vraag 50**.

Bron 25

- 1p ☐ 50. Leg het verband uit tussen *bron 25* en de samenleving in Oost-Duitsland.

Koude Oorlog ver weg en dichtbij

Bekijk bron 26 en beantwoord vraag 51.

Bron 26

- ^{1p} ☐ 51. Mao Zedong kwam in 1949 aan de macht na een bloedige burgeroorlog. **Waaruit blijkt, gezien in de bron, de enorme populariteit van Mao Zedong onder de bevolking van China?** Leg je antwoord uit.

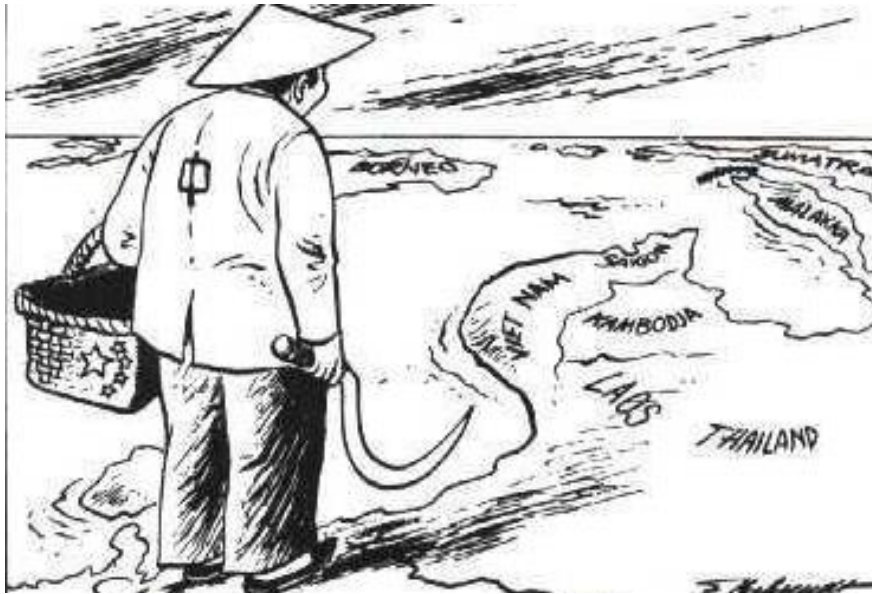
Bekijk bron 27 en beantwoord vraag 52.

Bron 27

- ^{1p} ☐ 52. In 1950 begon de Korea-oorlog. **Welk land viel als eerste aan in de Korea-oorlog?**

Bekijk *bron 28* en beantwoord **vraag 53**.

Bron 28: Mao Zedong op de rug gezien.

Vietnam was verdeeld in een communistisch noorden en een niet-communistisch zuiden. De Amerikanen wilden voorkomen dat het zuiden ook communistisch werd.

^{1p} ☐ **53. Gezien de ontwikkeling *bron 28*, waar waren de Amerikanen bang voor?**

Bij veel conflicten in het Midden-Oosten speelde de Koude Oorlog een rol.

^{1p} ☐ **54. Geef aan op welke manier de Koude Oorlog een rol speelde in het Midden-Oosten.**

De Cubacrisis kan gezien worden als een belangrijk keerpunt van de Koude Oorlog.

^{1p} ☐ **55. Geef een positief gevolg van de Cubacrisis ten aanzien van de Koude Oorlog.**

Lees *bron 29* en beantwoord **vraag 56**.

Zes maanden geleden was het gevaar levensgroot dat de wereldvrede verwoest zou worden. Een groep oorlogszuchtige leiders in de Verenigde Staten bracht de mensheid aan de rand van een kernoorlog. Deze leiders, die bereid waren om miljoenen mensen de dood in te jagen, werden tegengehouden door al die mensen die samenwerkten tegen deze agressievelingen.

Bron 29: Chroesjtsjov kijkt terug op de Cubacrisis in 1963.

- ^{1p} ■ **56. Welk begrip is van toepassing op deze uitspraak van Chroesjtsjov? En waarom?**
- A. Glasnost: door openheid te verschaffen over de rol van de Sovjet-Unie, geeft Chroesjtsjov een evenwichtig beeld van de Cubacrisis.
 - B. Glasnost: door toe te geven dat kernwapens levensgevaarlijk zijn, zet Chroesjtsjov een eerste stap op weg naar de vredesonderhandelingen.
 - C. Propaganda: door de kernwapens te verbieden, wil Chroesjtsjov laten zien dat hij voor wereldvrede is.
 - D. Propaganda: door de schuld van de Cubacrisis helemaal bij de ander te leggen, geeft Chroesjtsjov een eenzijdig beeld van het conflict.

Veranderingen in de Sovjet-Unie

- ^{1p} ■ **57. Wat wilde Gorbatsjov met perestrojka en glasnost bereiken?**
- A. In de Sovjet-Unie het kapitalisme invoeren.
 - B. De Verenigde Staten dwingen te ontwapenen.
 - C. Het communisme in de Sovjet-Unie hervormen.
 - D. De Oost-Europese bondgenoten van de Sovjet-Unie onder de duim houden.

Lees *bron 30* en beantwoord **vraag 58**.

Michael Gorbatsjov was in 1989 aanwezig bij de viering van het veertigjarig bestaan van de DDR. Hij schreef daarover in zijn memoires (1996):

Die avond was er een fakkeloptocht in Oost-Berlijn. Partijleden uit het hele land marcheerden langs de eretribune waarop ik stond. Later hoorde ik dat alle deelnemers van tevoren waren uitgekozen door de regering. Het waren hoofdzakelijk jonge activisten die hoorden bij de organisaties van de Communistische Partij. Daarom was het zo opvallend dat juist deze jongeren riepen: 'Wij willen perestrojka. Gorbatsjov, help ons!'

Bron 30: Michael Gorbatsjov memoires.

In de bron vragen Oost-Duitse jongeren om perestrojka. Gorbatsjov noemt dat opvallend.

- ^{1p} □ **58. Geef een reden waarom het opvallend was dat juist deze jongeren daarom vroegen.**

Bekijk *bron 31* en beantwoord **vraag 59** en **60**.

Bron 31:

- De politiek van Gorbatsjov had verregaande gevolgen op vele terreinen.
- ^{1p} ☐ 59. Noem het gevolg weergegeven in *bron 31*.
- ^{1p} ☐ 60. Welk gevolg had deze ontwikkeling voor Gorbatsjov?